

Худованд донандаи ниҳону ошкоро ва бар ҳама чиз ғолиб ва соҳиби нусрату пирӯзи ва дар иҷрои корҳои худ бо ҳикмат аст.

Поёни сураи «**Тағобун**» ва лиллоҳил ҳамд.

65-ум сураи Қуръон буда, дар Мадина нозил шуда,
аз 12 оят иборат аст.

Оид ба сабаби нузули сураи мазкур ривоятҳои гуногун аст. Имом Бухорӣ чунин ривоят мекунад, ки Абдуллоҳ ибни Умар (раз) занашро дар ҳолати ҳайз талоқ дод. Ин ҳодисаро ҳазрати Умар (раз) пеши ҳазрати Муҳаммад (с) зикр кард. Он ҳазрат (с) дар ғазаб шуда гуфт: **"Абдуллоҳ ояд ва аз қавлаш рӯҷӯ кунад ва занашро то тоҳир (пок) шуданаш назди худ нигоҳ дорад. Бори дигар чун ҳайз бинад ва пок шавад агар талоқ лозим бошад, ҷимоъ накарда талоқи ӯро диҳад. Ин иддаест, ки риояи онро Худованди мутаъол амр кардааст!"**

Ривояти дигар аз Анас Ибни Молик (раз), чунин аст ки ҳазрати Расулulloҳ (с) ҳамсараш Ҳафсаро талоқ дод ва ӯ ба хонаи падараш рафт, он гоҳ Худованди мутаъол ин сураро нозил кард. Яъне ба Расули Худо (с) ваҳйи илоҳӣ ба ин мазмун расида, ки **Ҳафса аз ҷумлаи занҳои ту буда ва дар ҷаннат низ ҳамсари шумост.**

Чунин ривоят ҳам расида, ки Расулulloҳ (с) рӯҷӯ карданд, зеро Ҳафса як зани шабзиндадору бисёр вақт рӯзадор буд.

Ривоят аст, ки чун ояти **"Вал муталлақоту ятараббасна бианфусихинна салосата куруъ"** (занҳои талоқшудаи ҳайзбинандаро идда 3-ҳайзи комил аст) нозил шуд, гурӯҳе аз саҳобагон аз Расули Худо (с) пурсиданд: "Ё Расулаллоҳ (с), иддаи заноне, ки ҳайз намебинанд, чанд аст?" Пас, ояте нозил шуд, ки иддаи заноне, ки аз ҷиҳати калонсолӣ ё хурдсолӣ ҳайз намебинанд, се моҳ аст. Валлоҳу аълам.

Тавре хонандагони гиромӣ огоҳӣ пайдо кардед, мавзӯи сураи мазкур як масъалаи ниҳоят муҳим ва нозуки оиладорӣ- "талоқ"-ро дар бар гирифтааст. Инчунин дар мавриди риёи "идда"-и занон, ки ҷои афтодан ё наафтодани талоқ ба он вобастагӣ дорад, баҳс меравад. Аллоҳтаъоло аз ҳадду ҳудуди он маълумот дода, риояи онро барои мусалмонон амр намудааст.

Ибтидои сура аз ҳукмҳои "талоқи суннатӣ" ва "талоқи бидъатӣ" баҳс мекунад.

Ҳамчунин онҷӣ, ки ба "талоқ" вобастагӣ дорад аз ҷумла "идда", "нафақа", "сукно" ва аҷри ширдиҳӣ ба кӯдак мавриди баррасӣ қарор гирифтааст.

Агар чи "талоқ" назди Худованд, ҷалла ҷалалоҳу, як амали зишт ва ниҳоят бад аст, аммо имкони бо ҳам будани зану шавҳар вучуд надошта бошад, ба хотири гунаҳкор нашудан, онҳо метавонанд бо талоқ аз ҳамдигар ҷудо шаванд.

Иншоаллоҳ, аз тарҷума ва эзоҳи ин сура доир ба масъалаҳои хонадорӣ, талоқ, идда ва ғайра маълумоти бештаре пайдо хоҳед кард.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Бисмиллаҳи-р-Раҳмани-р-Раҳим

Оғоз мекунам ба номи Худованде ки беандоза меҳрубону

бениҳоят бораҳм аст.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا

الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تَخْرُجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا تَخْرُجْنَ

إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُبَيَّنَةٍ ۚ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ ۚ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ

فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ ۚ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾

Йӓ айюҳа-н-набийю изӓ таллақтуму-н-нисӓа
фаṭаллиқухунна ли ғиддатиҳинна ва аҳсу-л-ғиддаҳ. Ва-
т-тақуллоҳа Раббакум. Ла тухриҷухунна миғ
буйӯтиҳинна ва ла яхруҷна илла ай яътина би
фаҳишати-м мубаййинаҳ. Ва тилка ҳудудуллоҳ. Ва ма-й
ятаъадда ҳудудаллоҳи фа қад ғалама нафсаҳ. Ла тадри
лағаллаллоҳа юҳдису баъда зӓлика амр. 1.

1. Эй Пайгамбар, чун хостед занонро талоқ диҳед, пас, онҳоро дар (оғози) иддаи онҳо, (ки тухри баъди моҳиёнаи онҳост) талоқ диҳед ва иддаро шумор кунед (ба ҳисоб гиред)! Ва

аз Аллоҳ битарсед, ки Рабби шумост! Берун макунед онҳоро аз хонаҳояшон! Ва онҳо низ бояд хорич нашаванд, магар ин ки кори беҳаёиро ошкоро ба амал оранд. Ва ин ҳадҳои муқарраркардаи Аллоҳ аст. Ва ҳар кӣ аз ҳудуди (муайянкардаи) Аллоҳ таҷовуз кунад, пас, батаҳқиқ, бар худ зулм кардааст. Ҳеҷ кас намедонад, шояд баъд аз (идда нишастан дар хонаи шавҳари худ) Аллоҳ кори наvero пайдо кунад.

Ҳарчанд, ин оя хитоб ба сӯи ҳазрати Расулulloҳ (с) аст, вале ҳукми он ом буда, ба кулли муъминон дахл дорад. Мазмуни оят ин аст, ки эй Паёмбар (ва эй муъминон), ҳар вақте иродаи талоқ додани занони худро кардед, дар анҷоми идда ва вақти муносиб талоқ диҳед.!

Он вақти муносиб баъди тоҳир (пок) шудани зан аз ҳайз ва пеш аз ҷимоъ (алоқаи ҷинсии марду зан) аст. Дар айёми ҳайз талоқ додани зан бидъат аст. Зеро муддати иддаи он зан дароз шуда бар зарари он зан анҷом мешавад. Зани ҳайзбин бояд баъд аз гирифтани талоқ се ҳайзи комил бинад. Танҳо баъд аз ин ӯ ҳуқуқ дорад бори дигар ба шавҳар барояд. Агар зан дар ҳолати (айёми) ҳайз талоқ шавад ҳангоми ҳисоби идда, ин ҳайз чун ҳайзи якум ҳисоб намеёбад.

Барои мардҳо айёми ҳайзи зан манфур (нафратовар) аст ва онҳо дар додани талоқ ҷуръат мекунанд.

Бинобар ин, марде ки меҳодад зани худро талоқ диҳад бояд баъд аз ҳайз пок шудани зан ва пеш аз муҷомаъат (ҳамхобӣ) ба ӯ талоқ диҳад, то насаби ин мард бо насаби марди дигар, ки он зани талоқшуда ба ӯ ба шавҳар мебарояд, омехта нагардад.

Агар зан дар ҳолати покӣ аз ҳайз ва пеш аз ҷимоъ талоқ шавад, барои ӯ зарар болои зарар воқеъ намегардад. Аммо агар зан пеш аз ҳайз талоқ шавад ё баъди ҳайзу баъди муҷомаъат талоқ гардад ва ҳамл пайдо шуда бошад, иддаи он зан аз ҳайз дидан ба вазъи ҳамл табдил мегардад, ки он 9 моҳу 9 рӯз аст.

Тавре аз ривояти сеюм дар муқаддима овардашуда огоҳӣ пайдо кардед, зани ҳайзбинандаро баъди талоқ иддааш се ҳайзи дигар аст. Зане, ки ҳайз намебинад, се моҳ интизорӣ бояд кашад ва баъд агар хоҳад ба шавҳар барояд. Аммо занеро, ки шавҳараш мурдааст, аз рӯйи шарият чаҳор моҳу даҳ рӯз бояд сабр варзад ва баъди гузаштани ин муддат метавонад шавҳар кунад ба шарте, ки ҳомила набошад.

Ин аз як тараф агар ба хоѝири пос доштани эҳтироми шавҳар бошад, аз тарафи дигар барои муайян кардани ҳамлдории зан мебошад.

Ана ҳамин хел Қуръони азимушшаън инсонро ба сӯи тақво, адлу инсоф, баробарӣ даъвату ҳидоят намуда, як низоми комилу дурустро дар кори оиладорӣ ва муносибати зану шавҳар ба миён гузошта, дар ҷудо гаштани зану шавҳар як ҳадди муайяно дастур додааст, ки набояд аз он таҷовуз кард.

Агар ин дастури илоҳӣ намебуд, ҳуқуки зан аз тарафи мард поймол мегардид. Имрӯзҳо чунин одат рафтааст, ки чун зан талоқ дода шавад, ба зудӣ шавҳараш ўро аз хона берун месозад ё наздиконаш хабар ёфта, дарҳол ўро ба хонаи падараш мебаранд. Дар асл бошад чунин рафтор ҷои нест. Мард ҳуқуқ надорад занро аз хона берун созад. На дар ҳолати ягон носозӣ ва на дар ҳолати талоқ доданаш. Бинобар ин, баъди талоқ ҳам зан аз хонааш набояд хориҷ карда шавад, то даме, ки иддаи барояш пешбиникардаи шарият паси сар нашавад. Ин амри Парвардигор аст!

Худованд фармудааст, ки занҳои талоқшуда низ бояд аз масканҳои худ то иддаашон баромадан беузр хориҷ нашаванд. Зеро зани дар идданишаста аз хонаи шавҳари худ беузр баромада ба ҳар сӯ равад, гунаҳкор мешавад. Мутаассифона, имрӯз чунин ҳолате ба амал омада, ки талоқ он сӯ истад, ҳатто бо андак низоъи байни зану шавҳар зан роҳи хонаи падар мегирад, ё мард худро гунаҳкор намуда, бидъатеро пайдо карда яку якбора занро се талоқ медиҳад, ки ин хилофи фармудаи Худованд аст!

Лекин агар зани дар идда буда ба фаҳши ошкоро даст занад ва ё дуддӣ кунад, ё ба амали мисли инҳо даст занад, шавҳар ҳақ дорад ўро аз хона ронад. Инҳо ҳама қонунҳои муайянкардаи Аллоҳтаъолост ва ҳар касе аз ҷаҳорҷӯбаи муайянкардаи Аллоҳтаъоло берун ояд, бар нафси худ зулм кардааст ва ў гунаҳкору зиёнкор аст.

Дар давоми оят Аллоҳтаъоло мефармояд, ки эй шунаванда, ту намедонӣ баъди талоқ ҳангоми дар хонаи шавҳар идда нишастани зан Ў таъоло чӣ кореро пайдо мекунад!? Инҷо ҳикматест, ки шояд то баромадани идда ҳар ду ба худ оянд, қаҳру ғазаби худро нишонда, ба ҳамдигар майл пайдо кунанду риштаи гусастро боз бо ҳам аз нав пайванд сохта оилашонро аз вайронӣ нигоҳдоранд. Бо ибораи дигар: шояд дар ҳолати риояи қонунҳои муайян-кардаи Аллоҳтаъоло дили шавҳарро аз бадбинии завҷаи

дар хонааш идданишаста ба муҳаббати вай гардонаду аз як ё ду талоқи додааш пушаймон шуда, ба завҷаи (дар идданишастаи) худ рӯҷӯ кунад.

فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ

وَأَشْهِدُوا ذَوَى عَدْلٍ مِّنكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾

Фа иза̣ балагна ачалаҳунна фа амсикӯҳунна би маъруфин ав фариқӯҳунна би маъруфи-в ва ашҳидӯ зава-й ӯадли-м минкум ва ақиму-ш-шаҳада̣та лиллаҳ. Заликум йӯъазу биҳи ма̣н кана юмину биллаҳи ва-л явми-л-ахир. Ва ма-й яттақиллаҳа яҷал лаҳу махраҷа̣. 2.

2. Пас, чун иддаи занон ба меъоди худ бирасад, пас, онҳоро бар вачҳи писандида нигоҳ доред ё бар вачҳи писандида онҳоро ҷудо кунед ва аз байни худатон ду соҳибони адлро шоҳид бигиред ва барои Худо шаҳодатро росту дуруст адо кунед. Ба ин ҳукм касеро панд дода мешавад, ки ба Аллоҳ ва ба рӯзи охират имон дорад. Ва ҳар кӣ аз Аллоҳ битарсад, барои ӯ халосгоҳе надида орад-

وَيَرْزُقْهُ مِّنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ﴿٣﴾ إِنَّ اللَّهَ

بَلِّغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٣﴾

Ва ярзуқҳу мин ҳайсу̣ ла̣ яҳтасиб. Ва ма-й̣ ятаваккал ӯалаллоҳи фа Ҳува ҳасбуҳ. Инналлоҳа балигу амриҳ. Қад ҷаъалаллоҳу ли кулли шай-и̣н қадро̣. 3.

3. ва аз он ҷое ба ӯ ризқ диҳад, ки гумон надорад. Ва ҳар кӣ бар Аллоҳ таваккул кунад, пас, Худо ӯро бас аст. Батаҳқиқ, Аллоҳ тақдилқунандаи кори Худ аст. Батаҳқиқ, Аллоҳ барои ҳар чиз андоза гардонидида аст.

Агар зан аз шавҳари худ 1-ё 2 талоқи раҷъи шуда бошад. (Талоқи раҷъӣ он аст ки аз даҳони шавҳари худ номи 1 ё 2 талоқро

мешунавад) ва иддаи ӯ наздик ба тамои шуданасти. Шавҳари он зан яке аз ин ду роҳро дар ихтиёри худ дорад:

Роҳи аввал ин аст. Агар пеш аз тамои шудани муҳлати идда хоҳиши ошӣ бо занаш ва нигоҳ доштани никоҳаш пайдо шавад, мувофиқи шартҳое, ки шаръи шариф барои зану шавҳар муайян намудааст, ба он зан рӯчӯ карда, занро дар хонаи худ нигоҳ медорад ва никоҳи нав кардан лозим нест.

Роҳи дуюм ин аст. Агар мақсади зан кардани ӯро надошта бошад, пас, бимонад, ки иддааш тамои шавад. Бо тамои шудани идда талоқи раҷӣ ба талоқи бойин табдил ёфта нафси зан ба ихтиёри ҳуди зан мегардад.

Агар рафту мард баъди талоқи бойин (хоҳ он талоқ як бошад, хоҳ ду) аз раъяс баргашта, занашро нигоҳ доштани шавад, таҷдиди никоҳи нав бо шоҳидон лозим аст.

Барои никоҳи нав ду шоҳид, маҳр ва ғайра лозим меояд. Хулоса, ҳанӯз идда тамои нашуда мард ба сӯи зан рӯчӯ кунад ё бигзорад, ки идда ба охир расида, бойин гардад ва хоҳад аз ӯ билкул ҷудо шавад, дар ҳарду сурат марду занро лозим аст, ки мувофиқи дастури шаръи шариф амал карда, бе зулми ҳамдигар ва бе резонидани обрӯи ҳамдигар ҳама корҳоро анҷом диҳанд.

Баъди талоқи раҷӣ ва тамои шудани идда, агар мард хоҳад, ки рӯчӯ кунад, пас, ду шоҳиди одилро пайдо кунад ва ин амрро сомон диҳад, то боиси хурдагирии мардум қарор нагирад. Ҳангоми талоқ ҳозир будани ду шоҳиди одил ба манфиъати кор аст.

Аллоҳтаъоло фармудааст, ки шоҳидон барои ризои Худованд аз ҳар хел суҳанони пурпечутубу пардапӯш худдорӣ карда, суҳани ростро ихтиёр карда, мутобиқ ба шаръи шариф шоҳидӣ диҳанд. Агарчи ҳешовандони яке аз ин зану шавҳар бошанд ҳам, бояд аз Худо тарсида, фақат ростиро шоҳидӣ бидиҳанд.

Инсонӣ соҳибхирад аз ин панду андарз барои худ хулосаи зарурӣ бароварда метавонад. Ё дарк месозад, ки тамоми мардуми олам таҳти тасарруфи як Зоти Қаҳҳор қарор доранд. Ба ҳукми тақдир, як зани заифа зери тасарруфи ӯ қарор гирифтааст.

Шояд ӯро инсоф боло бигирад, ки чун башарият дар тобеияти Офаридгори оламу одам қарор доранд, аз ҷумла ҳуди ӯ ва ҳамсари ӯ ва боз ҳамин Худованди кариму мутаъол ӯро бар завҷаш мусаллат (масъул) гардонидааст, пас, ба фармонбардории он Зоти пок ҳаракат намояд ва даст аз зулм, ба хоса аз зулми бонуваш боз бидорад.

Ин як таъкиди Аллоҳтаъоло ба соҳибони имон муъминони Худотарсу парҳезгор аст, ки онон ба Худо ва рӯзи қиёмат имон доранд!

Лозим ба тазаккур аст, ки дар замони ҷоҳилият занҳо аз ҳуқуқи худ маҳрум буда, назди мардон арзише надоштанд. Муносибат ба онҳо муносибат бо чорпоёнро мемонд. Занҳо садҳо маротиба талоқ мешуданд нафақаашон дода намешуд. Ба болои ин мавриди лату кӯб қарор гирифта ҳадди садо баланд карданро надоштанд.

Хулоса, ҷабру зулм ва хорию зорӣ насиби онҳо буд. Танҳо бо омадани Исломи адолатпарвар, нозил гардидани Қуръони маҷид алайҳи ин ваҳшигарӣ, бедодгарӣ ва нобаробарию беадолатӣ мубориза оғоз ёфт. Аз ҷумла, як масъалаи ниҳоят муҳимро, ки барои занон таҳаммулаш басо сангину вазнин буд, яъне масъалаи никоҳ ва талоқро Қуръони азимушшаън ба миён гузошта, ҳадду ҳудуд, қонуну қоидаашро муайян намуда, то андозае тавзеҳ дод.

Аз ҷумла, дар ҳамин сура, ки мавриди баррасии мову шумо қарор гирифтааст, дар ин боб дастуре дода шудааст, ки манфиъати ҳар ду тараф, яъне зану шавҳар ба инобат гирифта шуда ҳукми шаръии он пешниҳод гардидааст. Агар имрӯзҳо занон ба ҳаёт ва рӯзгори занони қарнҳои гузашта, аниқтараш пеш аз Ислом ошноӣ медоштанд ба Исломи азиз бо назари қач нигоҳ намекарданд.

Ҳамин Ислом буд, ки онҳоро аз зери бори беқадри, беадолатӣ, ҷабру зулм ва хорию зорӣ, ки додрасе надоштанд, зери садҳо талоқ қарор мегирифтанду аммо ҳеҷ набуд, ки аз дасти мардон ҳалос шаванд, берун оварда озодашон намуд.

Ҳамин Исломи азиз буд, ки онҳо ҳуқуқи худро шинохтанд, ҳастии худро дар ҷомеа эҳсос намуданд. Ҳамин Исломи адолатхоҳ буд, ки барои ҷудо гардидан аз зан ҳуқуқи мардро муайян намуд, ки мувофиқи шаръи шариф додани талоқ аст аз як то се.

Баъд ин ихтиёр ба ҳуди зан дода шудааст, ки дар сурати ба ҷо овардани фармудаи Қуръон ҳуқуқи комил дорад боз ба шавҳари дигар барояд ва ба шавҳари собиқаш ҳамчун ба як марди бегона муносибат намояд.

Инсони ҳушманд ва соҳиби ақлу фаросот, чи дар айёми саҳтиҳо ва чи дар вақтҳои шодию нишоти зиндагӣ, бояд Худоро аз ёд набарорад, балки аз Ӯ таъоло тарсида, тибқи аҳкоми илоҳӣ

амал намояд. Дар ин ҳолат ваъдаи Худованд аст, ки роҳи наҷот ва шароити маишатро барояш муҳайё месозад.

Ба ибораи дигар: Шахсе ҳудуд ва чаҳорчӯбаи муайян- кардаи шаръи шариф ва илоҳиро риоя карда, нафсашро қурбони ҳукми Аллоҳтаъоло созад ва бо қазову қадар розӣ шавад он гоҳ Аллоҳтаъоло ба ӯ нишоту кушоиш ва аз ҳар гуна дармондагӣ наҷоташро фароҳам оварда, ризку рӯзияшро аз ҷое мерасонад, ки интизораш нест ва илму амалаш ҳам онро дарк карда наметавонад.

Мучоҳид овардааст, ки назди Ибни Аббос (р) нишаста будам, ки марде омад ва гуфт - "Ман зани худро 3 талоқ додам"- ва сукут кард. Ман гумон кардам, ки Ибни Аббос бо ривояте занашро баргардонда ба ӯ медиҳад.

Аммо баъди андаке андеша Ибни Аббос (р.) гуфт: "Меравед ҳар яке аз шумо бар аҳмакии худ рукуб карда (саворшуда), кореро пайдо мекунеду баъд аз он омада ё Ибни Аббос, ё Ибни Аббос мегӯед!! Ва Худованд бошад, мегӯяд, ки шахсе битарсад аз Худованд, пайдо месозад барои ӯ халосгоҳе, шумо бошед аз Худо натарсидед, чунин кореро кардед, ман барои шумо халосгоҳу ривояти бозгардонидани зани 3 талоқатонро намеёбам! Назди Худованди худ осӣ шудай ва занат бошад аз ту бойин гардидааст!"

Боз мегардем ба шарҳу тафсири ояти 3-юм: Муфасссирини киrom гуфтаанд, ки ҳарчанд ҳукми оят ом аст, вале он дар ҳақиқи Авф бинни Молика Ашҷаъи нозил гардидааст. Ҳангоме ки писарашро мушрикони асир гирифтанд, назди Расули Худо (с) омад ва аз камбағалии худ шикоят карда гуфт: "Ё Расулаллоҳ писарамро мушрикони асир гирифтанд, модари ӯ барои писараш бисёр бегоҳатӣ мекунад. Дар ин кор маро чӣ мефармой?". Расули Худо (с) ба ӯ гуфт: **"Аз Худо битарсу сабр кун! Амр мекунам, ки ту ва ҳамсарат калимаи "Ло ҳавла вало қуввата илло биллоҳил ғалийил ғазим"-ро бигӯед!"**. Авф ва ҳамсари ӯ ҳамчунон карданд. Муддати зиёде нагузашта боре дари хонаи Авфро касе тақ-тақ зад, чун Авф дарро кушоданд, писари худро ҳамроҳии сад уштур истода дид. ӯ ин сад уштурро ҳангоми ғафлатзада будани душман аз онҳо рабуда, ба назди волидайнаш, ки аз камбағалӣ шикоят пеши Расулulloҳ (с) бурда буданд, овард. Онҳо тавонгар шуданд. Пас, ояти **"май яттақиллоҳа яҷъал лаҳу маҳраҷан ва ярзукҳу мин ҳайсу ло яҳтасибу"** нозил шуд.

Шахсе ба Аллоҳтаъоло бовариву эътимоди мустаҳкам дошта бошад ва дар ҳолати саҳтӣ, ё ғайри он ба Худованд таваккал

кунад, Худованд барои ӯ роҳи наҷотро барояш омода месозад. Бояд донист, ки бо сабабҳо кор кардан (яъне роҳҳои зоҳирии ҳалли мушкилотро қўстан) хилофи таваккал нест. Зеро Худованд бандаро амр кардааст, ки корҳои худро бо сабабҳо анҷом диҳад, вале бар он эътимод насозаду дархосту таваккал ба Худо намеояд.

Ривояте аз Имом Тирмизӣ (р.) омадаааст, ки ҳазрати Расулulloҳ (с) фармуданд: **«Агар шумо таваккал бар Аллоҳтаъоло кунед, чунин таваккале, ки (холи аз шакку шубҳа ва дудилағӣ бошад) ҳақиқатан таваккал бошад, албатта, ризқ пайдо мекунад ба мисли ризқ ёфтани паррандагоне, ки пагоҳӣ меҳезанд (аз хоб) бо шиками холӣ ва ба бегоҳ мерасанд (ба лонаҳои худ) бо шиками сер».**

Албатта, Аллоҳтаъоло қодир аст амри худро бар ҷамиъи халқи худ пиёда созад. Агар шудани чизеро ирода кунад, ҳеҷ чиз ӯро оқиз гардонида наметавонад. Ҳар вақто банда дар ҳақиқат донист, ки ҷамиъи амрҳо дар қудрати Аллоҳтаъолост, аз дигар чиз эътимоди худро баргардонида, танҳо ба Худои ягона таваккал мекунад.

Аллоҳтаъоло барои кулли амрҳо хоҳ мушкилиҳо бошад, хоҳ осониҳо бо ҳикмати худ вақт, андоза, миқдор ва ҳудуди муайян пешбинӣ кардааст. Валлоҳу аълам.

Ояти зер масъалаи занони ҳайз нобинандаро зикр месозад.

وَأَلَّتِي يَسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ

وَأَلَّتِي لَمْ تَحِضْ وَأُولَتْ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ

يَتَّقِ اللَّهَ تَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿٤﴾

**Ва-л-лаъи яисна мина-л-маҳиъи мин-н нисаикум
иниртабтум фа ъиддатухунна с̣алāсату ашҳури-в ва-л-
лаъи лам яҳиън. Ва улāту-л-аҳмāли аҷалухунна ай яъаъна
ҳамлаҳунн. Ва ма-й яттақиллаҳа яҷъал лаҳу мин амриҳи
юсро. 4.**

**4. Ва, агар занони шумо аз ҳайз ноумед шуданду, ба шубҳа
афтодед, пас, иддаи онҳо се моҳ аст ва ҳамчунон аст заноне, ки
ҳайз намебинанд. Ва иддаи занони ҳомиладор ин аст, ки**

ҳамлашонро бизоянд. Ва ҳар ки аз Худо битарсад, Худо барои ӯ дар қораи осонӣ надида орад.

Худованди таборак ва таъоло иддаи зани ҳайзбинандаро дар сураи "Бақара" се ҳайзи комил баён намуд. Аммо на ҳама зан ҳайзбинанда аст, пас дар нисбати онҳо чӣ ҳукме чорӣ шуд? Ояти фавқуззикр мегӯяд, ки иддаи занони калонсоле, ки аз ҳайз дидан ноумед шудаанд, яъне ҳайз намебинанд, баъди талоқ се моҳ аст.

Риояи иддаи мазкур ба мисли риояи иддаи занони ҳайзбин ҳатмист. Баъди се моҳи идда нафси он зан ба ихтиёри ҳудаш воғузошта мешавад. Ҳар як моҳ ба ҳукми як ҳайз аст. Инчунин заноне, ки аз ҷиҳати хурдсоли ё ба сабаби он, ки синну солашон ба балоғат расидаасту ҳайз намебинанд, иддаашон низ ҳамин се моҳ аст.

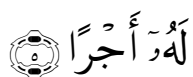
Иддаи занони ҳомиладори талоқшуда ва ё шавҳарашон фавтшуда то таваллуд кардани ҳамл илова боз гузаштани 40-рӯзи дигар аст. Баъди ин бар нафси худ ихтиёр доранд. Бигзор вазъи ҳамлашон баъди як дақиқа шавад, ё баъди 8-9 моҳ шавад. Ин ҳукмиҳо дар ҳадисҳо сароҳатан зикру тафсил ёфтаанд.

Ҳар касе аз Худо дар гуфтору рафтораш тарсида аз ҳукмиҳои ҳаромкардаи Аллоҳтаъоло парҳез кунад, Худованд мушкилашро осон намуда ба кори хайр муваффақаш мегардонад. Он чи дар боби идда дар боло гуфтем, ҳалол ва ҳар ки аз ин ҳудуди муайянкардаи Аллоҳтаъоло таҷовуз кунад, ҳаром воқеъ мешавад.

Мутаассифона, имрӯзҳо чунин ба назар мерасад, ки зани сеталоқаро ҳанӯз иддааш тамом нашуда, бо нияти ҳалола дар як рӯз ба шавҳари нав дода никоҳ ва талоқаш намуда, боз ба шавҳари аввалааш боз мегардонанд. Ин амал мутлақо ҳарому нодуруст аст. Зеро Расулуллоҳ (с) марди ҳалолқунанда ва мардеро, ки зани худро ба нияти ҳалола кардан додааст лаънат хондааст.

Тариқаи ҷоизияш ин аст, ик зани сеталоқашуда, чунон ки дар баёни идда зикр кардем метавонад бо никоҳи саҳеҳ ба шавҳар барояд. Баъди талоқи шавҳари дуюм ва гузаштани муддати иддаи нав метавонад ба шавҳари аввалааш боз гадад. Ба ғайри ин сурати баёншуда бо сабаби никоҳ зани се талоқа дар ин муддати кӯтоҳ асло ҳалол намегардад.

ذٰلِكَ اَمْرُ اللّٰهِ اَنْزَلَهُ اِلَيْكُمْ ۚ وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهٖ ۚ وَيُعْظِمْ

**Зāлика амруллоҳи анзалаҳӯ илайкум. Ва ма-й
яттақиллāҳа юкаффир ʔанҳу саййиāтиҳи ва юъзим
лаҳӯ ачро. 5.**

**5. Ии ҳукми Худованд аст, ки ӯро сӯйи шумо нозил кардааст. Ва
ҳар кӣ аз Аллоҳ битарсад, (Худо) аз вай гуноҳонаширо дур кунад
ва савобашро бузург созад.**

Таъкиди пайидарпайи тарси Худо ва инчунин калимаи тақво дар ин оятҳо ба хотири он аст, ки хонанда огоҳ гардад, ки дар муомила бо зан эҳтиёт бошад. Яъне Худованд дар ин оят фармудааст, ки ҳарчи дар муомилаи зану шавҳар гуфта шуду, худуду қонуни он муаян гардид, ин амру ҳукми Аллоҳтаъоло аст ва дастурест барои муъминон, то ба он кор бигиранду амал намоянд. Ҳар касе бо ин дастури амркардаи Худованд амал намояд ва аз Худо битарсад, Аллоҳтаъоло гуноҳҳои ӯро мағфират менамояд ва ачру савобашро зиёда мегардонад.

Баъзе аз муфасссирон гуфтаанд, ки ба такрор омадани калимаи тақво аз баҳри он аст, ки Аллоҳтаъоло аз сустии диндорӣ ва соддагии занҳо огоҳ аст ва ҳамчунин медонад, ки дар корҳои худ босабр нестанд, то аз аҳли тақво бошанд. Ба ҳамин хотир, калимаи тақво барои огоҳонидани занҳо такрор ба такрор баён гардидааст.

Ояти зер тарзи муомилаи бо зани дар идданишастаро баён месозад.

أَسْكِنُوهُنَّ مِّنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِّنْ وَّجَدِكُمْ وَلَا تَضَارُّوهُنَّ

لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولَاتٍ حَمَلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ

حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَكَاتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ ^طوَأْتَمِرُوا بَيْنَكُمْ بِمَعْرُوفٍ ^ص

وَإِنْ تَعَاَسَرْتُمْ فَسَرِّضْ لَهُ ^طأُخْرَى

**Аскинуҳунна мин ҳайшӯ сакантум-м ми-в вучдикум
ва лā тузōрруҳунна ли тузаййиқу ʔалайҳинн. Ва ий**

кунна улāти ҳамлиҥ фа аҥфиқу ʔалайҳинна ҳаттā
яъаъна ҳамлаҳунн. Фа ин аръаъна лакум фа āтӯхунна
учӯрахунна ваътамиру байнакум би маъруф. Ва ин
таъāсартум фа са туръиъу лаҳӯ ухро. 6.

6. Занони дар иддабударо ба қадри тоқати худ дар ҷое, ки шумо сукунат доред, сукунатгоҳ бидиҳед. Ва бо онҳо иродаи ӯро додан макунед, то танг гардонед бар онҳо. Ва агар талоқшудагон соҳибони ҳамл бошанд, пас, бар онҳо, то вақте ки ҳамли худро таваллуд кунанд, нафақа диҳед, пас, агар фарзанди шуморо шир диҳанд, пас, онҳоро муздашонро бидиҳед. Ва дар миёни худ бо корҳои нек машварат кунед. Ва агар бо якдигар сахтгирӣ кунед, пас, ӯро зани дигар шир хоҳад дод.

Зикри нафақа додан ба зани талоқшуда дар оятҳои боло гузашта буд. Аз ин ояи маълум мегардад, ки ба онҳо иқоматгоҳ додан ҳам нафақа аст, то зани талоқшуда аз ин сукунатгоҳ то тамом шудани иддааш бояд истифода барад. Додани нафақа ва сукунатгоҳ ба қадри имкон ва шароити марду зан вобаста аст.

Хулоса, додани нафақа ва ҷойи зист барои зани талоқшуда ба мард воҷиб аст. Худованд наҳй кардааст, ки мард набояд занро озор диҳад ва аз адои нафақа суғй зоҳир созад. Нашавад, ки зани талоқшуда музтар монда, тарки хона намояд. Агар зани талоқшуда ҳомила бошад то вақти таваллуди фарзанд барои шавҳараш воҷиб аст, ки нафақаи ӯро низ диҳад.

Баъд аз тавлиди кӯдак агар модараш хоҳад, ки то вақти зарурӣ ӯро шир бидиҳад ва агар падари кӯдак ба ин розӣ бошад, пас, бояд, ки ӯ ҳаққи ширдиҳии он занро бидиҳад, то тарки воҷиб нашавад. Чаро, ки нафақа бар дӯши падар аст.

Ба ин хотир ки мусалмонон авлодро нисбат ба падар медиҳанд на ба модар. Ин чунин ҷамиъи миннати кӯдак ба уҳдаи падар аст.

Худованд фармудааст, ки он зану шавҳари собиқ дар ин масъала бояд бо ҳамдигар машварат намоянд. Шояд зан бо гирифтани аҷри (ҳаққи) ширдиҳӣ кӯдакашро шир диҳад, ё метавонад мард ба зан барои ширдиҳияш аз миқдори қабулшуда зиёдтар аҷрашро диҳад. Агар зан барои шир додани кӯдак розӣ бошад, мард ҳуқуқ надорад кӯдакро ба дояи дигар бидиҳад.

Хулоса, тавре бояд амал намуд, ки писанди Аллоҳтаъоло бошад. Агар мард гӯяд, ки ман барои ширдиҳии кӯдак аз ин ҳисоб зиёд намедиҳам ва зан гӯяд, ки ман аз ин миқдор кам бошад, ба

кӯдак шир намедиҳам, хулоса, бо ҳам созиш накунам, пас мард метавонад кӯдакро ба дояи дигар бидиҳад.

لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ ۖ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَاءً آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا

**Ли юнфиқ зӯ саъати-м миъ саъатиҳ. Ва маъ қудира
ъалайҳи ризқуҳу фа-л юнфиқ мим маъ аътаҳуллоҳ. Ла
юкаллифуллоҳу нафсан илла маъ аътаҳа. Саяҷъалуллоҳу
баъда ъусри-й юсро. 7.**

**7. Бояд, ки шахси доро аз дорои худ нафақа кунад. Ва шахсе, ки
бар ӯ ризқиширо танг карда шудааст, пас, бояд, ки аз он чӣ, ки
Аллоҳ ӯро додааст, нафақа диҳад, Аллоҳ ҳеҷ нафсеро такаллуф
намекунад, магар ба миқдори он чӣ ки ӯро додааст. Зуд аст, ки
Аллоҳ баъд аз сахтӣ осониро падид орад.**

Аллоҳтаъоло зимни ояти мазкур миқдори додани нафақаро муайян сохтааст. Аз ояти мазкур чунин бармеояд, ки додани нафақа ба дорои ба қадри ҳолу тоқати мард вобаста аст. Худованд аз тоқат зиёд такаллуф нафармудааст.

Ба ҳар тақдир зану фарзандро аз нафақа бенасиб намудан мумкин нест. Байни нафақадеҳ ва нафақахӯр бояд ҳоли муносиб, мӯътадил ва барои ҳарду тараф мувофиқ бошад. Рафту дорои мард барои нафақа кифоя набошад, яъне камбағал ва ризқу рӯзияш танг бошад, дар ҳамин сурат ҳам ба кабағалияш нигоҳ накарда, бояд нафақаи камбағалона диҳад.

Камбағал ба мисли шахси ғанӣ мукаллаф нест. Ҳар кас дороияшро ба назар гирифта дар додани нафақаи зану фарзанд ҳаракат мекунад. Ояти карима башоратест барои марди фақир. Аллоҳ таъоло меғӯяд, ки зуд аст, ки Аллоҳтаъоло баъд аз сахтӣ осониро падид оварда, дарҳои ризқу рӯзиро барои ӯ кушода гардонад. Адибе меғӯяд:

**Навмед набояд шудан аз гардиши айём,
Ҳар шом, ки ояд, зи пайи он саҳаре ҳаст.**

Баъд аз он, ки Аллоҳтаъоло тарзи пардохти нафақаро баён сохт, дар ояҳои зер бо овардани мисоле аз гузаштагон, ки онҳо аз қонуну ҳудуди муайянкардаи Аллоҳтаъоло ҳориҷ шуда мубталои балоҳо шуданд, муъминонро ҳушдор медиҳад.

وَكَايْنٍ مِّنْ قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ فَحَاسَبْنَاهَا حِسَابًا شَدِيدًا

وَعَذَّبْنَاهَا عَذَابًا نُّكَرًا ﴿٨﴾

Ва ка аййи-м мин қарятин њатат њан амри Раббиха ва русулиҳи фа ҳасабнаҳа ҳисабаи шадида-в ва њаззабнаҳа њаззабан-н-нукрo. 8.

8. Ва бисёр аз аҳли қарияҳо аз ҳукми Парвардигори худ ва аз расулони Ӯ нофармонӣ карданд. Пас, Мо онҳоро бо ҳисоби сахт муҳосиба кардем ва онҳоро бо азобе, ки мислашро надида буданд, азоб кардем.

فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عِقَبُهُ أَمْرَهَا خُسْرًا ﴿٩﴾

Фа зақат вабаля амриҳа ва кона њақибату амриҳа хусрo. 9.

9. Пас, сазои амали худро чашиданд ва оқибати қорашон ба зиён шуд.

Ҳар касе аз ҳукми Офаридгори худ сар мепечад ва аз Расули Ӯ (с) нофармонбардорӣ мекунад, аз он ҷумла шахсоне, ки дар додани нафақа ба азвоҷи худ аз ҳудуди муайянкардаи Аллоҳтаоло таҷовуз мекунанд, бояд умматони гузаштаро ба ёд биёранд, ки бар сари онҳо чӣ гуна муомила шуда гузашт.

Яъне Аллоҳтаоло дар ин оят Ҳабиби Худ (с)-ро фармудааст, ки эй Муҳаммад (с), ба муъминон бирасон, ки умматоне пеш аз шумо буданд ба Худованд ва фиристодагони Ӯ нофармонбардорӣ карданд ба ин хотир ба онҳо ба сахтӣ ҳисобӣ карда шуд ва мубталои азобҳои шадид ба мисли қатл, гурӯснагӣ, тарки диёр, нестшавӣ ва ғайра гардиданд, ки онро ҳеҷ интизор набуданд ва тасаввур ҳам намекарданд.

Хулоса, онҳо дар ивази он саркашиё, ки аз амри Худованд доштанд, азоби дарднокро чашиданд, ахиран дар сафи зиёнкорон қарор гирифтанд. Чун онҳо умри худро дар роҳи нофармонбардории Аллоҳтаоло ва фиристодаи Ӯ сарф намуда, аз зиндагии хеш барои охирати худ баҳрае набардоштанд, онҳо зиён (зарар)-дида набошанд, кӣ бошад?

Дар ояте, ки дар боло зикр шуд, аз азобе, ки дар ин дунё ба сари гумроҳон омада буд суҳан рафт. Дар охират чӣ? Ояи зер ба ин савол посух медиҳад.

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا ۖ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَٰأُولِيَ الْأَلْبَابِ الَّذِينَ ءَامَنُوا ۚ

قَدْ أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٠﴾

Аъаддаллоҳу лаҳум ъазāбан шадидā. Фа-т-тақуллоҳа йā ули-л-албāби-л-лазīна āманū. Қад анзалаллоҳу илайкум зикрo. 10.

10. Аллоҳ барои онҳо азоби сахтро омода кардааст. Пас, эй соҳибони хираде ки имон овардаед, аз Худо битарсед. Батаҳқиқ, Аллоҳ ба сӯйи шумо насиҳат (Китоб)-еро фуруд овардааст.

Дар ин оят Худованд фармудааст, ки шахсоне, ки зикрашон дар ояти қаблӣ гузашт дар дунё азобҳои сахтро чашиданд ва дар охират бошад азоби аз ин сахттари Ҷаҳаннам барои онҳо омодааст, ки он на муваққатӣ, балки ҷовидон аст.

Пас, эй муъминони соҳибхирад, аз ин барои худ хулосаи судманд бароред, Аллоҳтаъоло барои шумо Қуръонро нозил кардааст, ки ҳақро аз ботил ҷудо месозад ва барои шумо роҳнамову насиҳатгар аст. Ҳукми Худо ба василаи Қуръону Расули Ӯ (с) ба шумо маълум гардидааст. Фардо- рӯзи қиёмат пеши Худованд далеле барои узрҳои шумо дигар намондааст.

رَّسُولًا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ ءَايَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَ الَّذِينَ ءَامَنُوا

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۚ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ

صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۖ قَدْ

أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ﴿١١﴾

Расула-й ятлу ъалайкум āйāтиллāҳи мубаййинāти-л лиюҳрича-л-лазīна āманū ва ъамилу-с-сoлиҳāти мина-џ-џулумāти ила-н-нур. Ва ма-й юъмим биллāҳи ва яъмал

сòлиҳа-й юдхилху чаннāтии̇ тачри̇ ми̇ таҳтиҳа-л-анҳāру ҳòлиди̇на ф̇иҳā абадā. Қад аҳсаналлоҳу лаҳу̇ ризқò. 11.

11. Пайгамбареро фиристодааст, ки оятҳои Аллохро, ки равшананд, барои шумо меҳонад, то ононеро, ки имон оварданд ва амали солеҳ кардаанд, аз торикиҳо ба сӯйи рӯшноииҳо барорад ва ҳар ки ба Аллоҳ имон орад ва амали солеҳ кунад, ӯро ба ҷаннатҳое, ки аз таҳти қасрҳои он ҷаннатҳо ҷӯйҳо қорӣ мегарданд, дарорад, (ва) дар он ҷаннатҳо ҷаннатиён ҳамеша ҷовидон бошанд, батаҳқиқ, Аллоҳ барои ӯ ризқро некӯ сохтааст.

Аллоҳтаъоло ба лутфу карами хеш бар мо миннат намуд, ки Расули акрам (с)-ро ба сӯйи мо-умматон фиристод. Хушбахтона ӯ (с) барои мо Қуръон хонд, сухани Худовандро расонд, ҳалолу ҳаром ва ҳаққу ботилро баён сохт, аз аҳқому аркони дини илоҳӣ хабар дод, то ки онҳоро, ки имон овардаанд ва амал солеҳ намудаанд аз залолат ба сӯи ҳидоят, аз торикиҳо ба сӯи илму маърифат барорад.

Беҳтарини амали солеҳ он аст, ки инсон ба яғонагии Худованд бовар кунад ва дар роҳи ризои Аллоҳтаъоло амал кунад.

Шахсоне, ки дорои ин сифатанд воридаи Ҷаннат мешаванд. Он Ҷаннате, ки аз таҳти қасрҳои он рӯдҳо равонанд. Ва аҳли Ҷаннат ҷовидона дар он сукунат кунанд ва ҳаргиз намиранд. Ба таҳқиқ, ин неъмат бисёр олӣ аст, ки Аллоҳтаъоло ба ҷаннатиён дода аст. Зеро ризқи аҳли ҷаннат фаровону, гуногун ва тамомнашаванда аст.

Хулоса, аз торикиҳо вораҳидан, ба рӯшноииҳо расидан, яъне ба Ҷаннат муваффақ гаштан, ба василаи шинохтани Худованд бо ҷумлаи исмиҳо ва сифатҳояш, пазируфтани Исломи азиз ва амал намудан тибқи фармудаи он ва пайравӣ кардан аз Расули ӯ (с) муяссар мешавад. Баъдан, Аллоҳтаъоло ба қудрати беандозаи Худ ишора карда дар ояти зер гуфтааст, ки...:

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ

بَيْنَهُمْ لَتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ

بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٢﴾

Аллоҳу-л-лазӣ халақа сабъа самāvāti-в ва мина-л-арзӣ мишлаҳунна ятаназзалу-л-амру байнаҳунна ли таъламӯ анналлоҳа ъалā кулли шай-ин қадīру-в ва анналлоҳа қад аҳātа би кулли шай-ин ъилмā. 12.

12. Худо он Зотест, ки ҳафт Осмонро офарид ва аз Замин монанди он (ҳафт қабат) офарид, ҳукми Худо дар миёни онҳо нозил мешавад, то бидонед, ки албатта, Ё бар ҳама чиз тавоност ва албатта, ҳар чизро аз рӯйи илми Худ иҳота кардааст.

Худованд дар ин оят аз қудрати худ сухан карда, гуфтааст, ки Ё Офаридгори ҳафт осмонҳо ва монанди онҳо аз Замин аст. Ҳукми Ё таъоло барои аҳли осмонҳо ва Замин ва ҳарчи дар миёни онҳо ҳаст, ҷараён дорад, зеро Аллоҳтаъоло соҳиби мулк, подшоҳи подшоҳон ва мураббии оламиён аст.

Ё Худоест бар ҳама чиз қодир ва ба илми Худ ҳама чизро иҳотакунада. Худованд қудрати худро зикр кард, то мардум Ё таъолоро бишиносанд ва шариатеро, ки ба онҳо додааст бо азамату бузургияш бипазиранд ва сӯи ҷурму гуноҳ аз ҷумла "талоқи бидъат" гом набардоранд ва дар ин боб аз ҳудуди муайянкардаи Аллоҳтаъоло, ки дар ин сура шарҳу эзоҳ ёфт, таҷовуз накунанд.

Ҳар гуноҳе, ки аз банда сар мезанад, аз надониستاني бузургии Парвардигору аз рӯйи ҷоҳилии банда аст. Фарди боимон ва соҳиби хирад тасдиқ дорад, ки Худованд якто буда, холиқи осмонҳо ва Замин ва кулли мавҷудот аст, ки ҳар мавҷуд ба тарзи худ Ёро тасбеҳ мегӯяд.

Худовандест бар ҳама кор қодир тавоно. Худовандест, олим ва илми Ё ҳама чизро фарогиранда ва иҳотакунада, ки ҳеҷ коре ва ҳеҷ сирре аз Ё махфӣ наместонад.

Эзоҳ: Талоқи бидъат ин аст: агар мард яку якбора се талоқ диҳад, ё ду талоқ диҳад, ё як талоқ диҳаду бе раҷъа боз дуома талоқро диҳад, ё дар ҳолати ҳайз занро талоқ диҳад, инҳо талоқи бидъатӣ шуда зан талоқ мешавад ва мард гунаҳкор мегардад. Дар замони Расулуллоҳ (с) марде зани худро яку якбора се талоқ дод. Пас, аз Расулуллоҳ (с) дар ин бора пурсид. Расули Худо (с) дар ғазаб шуда гуфт: **"Оё ба китоби Худо бозӣ мекунед? Ҳоло ки ман байни шумо ҳастам!"**.

Парвардигоро, аз лутфу карамат моро бонасиб гардон. Омин!...

Анҷоми тафсири сураи **"Талоқ"**. Валиллаҳил ҳамд.